

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 22 Март 2012 21:02



През април 1962 г. Политбюро на ЦК на БКП начело с Тодор Живков тихомълком взима решение да закрие едно своето тайно, уродливо творение, което създава през 1959 г. - лагера край Ловеч и неговото женско подразделение край с. Скравена. Причината е, че в партийната върхушка гръмва скандал за убийствата в лагерите и това застрашава властта на Живков.

*Сайтът **desebg.com** припомня в поредица, малко известни или забравени факти за последните лагери на комунизма. Материалите са част от документалната книга на журналиста Христо Христов [„Секретното дело за лагерите”](#) (1999).*

Докато по света правят открития, в България БКП създава лагери

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 22 Март 2012 21:02

През 1959 г., когато на световния пазар излиза първата копирна машина Херох 914, когато на панаир за играчки в САЩ за първи път е показана куклата Барби, същата година когато японската електронна компания „Сони“ пуска първия транзисторен телевизор, а автомобилният производител „Волво“ въвежда триточковия колан за безопасност, променил автомобилния свят завинаги, в Народна Република България Политбюро на ЦК на БКП тайно създава лагер, в който издевателствата и убийствата без съд и присъда са ежедневие.

По това време в социалистическия лагер трудови лагери съществуват единствено в СССР, където създадената от Сталин система на трудови лагери (ГУЛаг, Главно Управ

ление на изправително-трудо

Лаг
ери) действа с пълна сила.

През септември 1959 г. 166 души от току що закритото трудово-възпитателно общежитие (ТВО) в Белене са прехвърлени в няколко изоставени бараки до каменна кариера край Ловеч (от 1961 г. женската част е преместена край с. Скравена, Ботевградско). През следващите три години това място се превръща място, което дава основание да се правят аналогии с нацистките лагери на смъртта. През него минават над 1500 души. Със садистична методичност са смачкани хиляди човешки живота, разбити са стотици семейства, а 151 въдворени никога не се връщат.

Партийната върхушка десетилетия наред крие истината за убийствата. Те стават известни едва след промените през 1989 г. Когато през март 1990 г. Прокуратурата на въоръжените сили арестува отговорника за лагерите край Ловеч и Скравена ген. Мирчо Спасов – един от най-доверените хора на Тодор Живков и дългогодишен зам.-министър на вътрешните работи, той прави признанието:

„От днешно време преценявам, че беше нереално да се изпращат в лагера лица без присъди, но по това време не мислех така. Ние – Политбюро на ЦК на БКП и нашето министерство силно копирахме съветските другари, техния опит. През 1959 г. бях най-младият зам.-министър в МВР и ме натовариха да отговарям и създам лагера край Ловеч. Заповедта ми беше предадена от министъра Георги Цанков”.

Желязна система за репресии

Това обаче съвсем не е началото на лагерите. В края на 50-те години на XX век комунистическата партия в България вече има натрупан солиден опит в изграждането на желязна система за масови репресии, чрез която смазва съпротивата на обществото срещу установения с помощта на Съветската армия режим. Едно от най-зловещите средства за разправа с противниците е политическото въдворяване.

Неговото начало е поставено с приемането на Наредбата-закон за трудово-възпитателни общежития за политически опасните лица още през декември 1944 г. Наредбата-закон обявява за „политически опасни лица“ хора, застрашаващи „държавния ред и сигурност“. С нея ОФ-властта отваря широко вратата за масовото въдворяване на различни представители на обществото в концентрационни лагери и го узаконява. Наредбата-закон е в пълно противоречие с чл. 73 на действащата тогава Търновска конституцията, според който „никой не може да бъде наказан без присъда от надлежния съд“, но законността е последното нещо от което комунистическата власт се интересува.

През декември 1944 г. тогавашният министър на вътрешните работи Антон Югов докладва в Политбюро, че на принудителна работа в лагери са изпратени над 37 000 души.

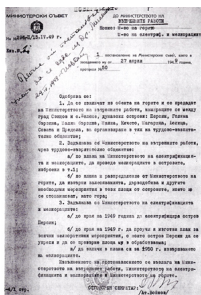
Първият лагер е създаден

до гр. Сандански – гара Свети Врач през януари 1945 г. От октомври 1945 г. до края на 1946 г. в пернишката мина "Куциян" са въдворявани белогвардейци. През 1948 г. "Куциян" е разделен на две, защото са докарани голям брой земеделци Николапетковисти. Една част от лагеристите са преместени край с. Богданов дол, Пернишко до 1951 г., а друга в с. Николаево, Казанлъшко до юли 1949 г. Друг лагер в периода 1947-1948 г. е създаден край яз. "Росица" (днес "Стамболийски"). Лагер се създава и в с. Ножарево, Силистренско от началото на 1947 г. до средата на 1952 г. За жени е организиран лагер в един от манастирите край В. Търново, който през 1947 г. е преместен в с. Босна, Тутраканско. Край с. Бошуля, Пазарджишко от 1945 г. до 1949 г.

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 22 Март 2012 21:02

просъществува лагер за криминално проявени лица.

Белене – най-големият политически лагер



През април 1949 г. Министерският съвет, който по това време се ръководи от подпредседателя Васил Коларов (по това време премиерът Георги Димитров е тежко болен и се лекува в Москва, а след смъртта му през юли същата година Коларов оглавява кабинета, б.а), взима поверително решение на островите на Белене (о. Персин е основният) да се организира в ТВО и то да стане основен лагер за политически лица. След създаването му всички политически противници на БКП са събрани там.

В един строго поверителен доклад на министъра на вътрешните работи ген. Георги Цанков от 1952 г. до Политбюро на ЦК на БКП и неговият ръководител Вълко Червенков се посочва, че по това време в ТВО се намират 2323 лица, от които 2248 мъже и 75 жени.

В поверителната справка се изнасят и конкретни данни за настаняване в ТВО: 1949 г. – 249 души, 1950 г. – 233 души, 1951 г. – 1459 лица, 1952 г. – 355 лица.

По характера на причините за въдворяването те са разделени на следните категории:

1. Бивши белогвардейци, участвали в окупационния корпус в Югославия и други

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 22 Март 2012 21:02

вражески прояви - 5 души;

2. Бивши полицаи, извършвали убийства, изтезания преди 9 септември 1944 г., укрили се от Народния съд – 262;

3. Бивши царски офицери за престъпления до 9 септември 1944, укрили се от Народния съд – 173;

4. Провокатори и за предателства в партията – 47;

5. Активни Ив. Михайловисти (ВМРО) – 41;

6. Лидери, бивши министри и други водачи на буржоазни и фашистки партии – 65;

7. Ръководещи и активни Никола Петковисти и Лулчевисти, членове на върховното и окръжни ръководства, народни представители – 529;

8. Бивши водачи на легионери и ратници – 66;

9. Изменници на родината, заловени на границата или в опит и подготовка за това – 26;

10. Ятаци и помагачи на бандити или шпиони и дивесанти, прехвърлени в страната – 279;

11. Участници в нелегални конспиративни групи и организации – 170;

12. Разпространители на злостни слухове и вражески пропаганди, разпространяване на анонимки и други разни – 243;

13. Чужденци, влезли нелегално в страната по неустановени причини – 41;

14. Анархисти с активни действия – 43;

15. Сътрудници на полицията – 98;

16. Сътрудници на чужди разузнавания – 91;

17. Криминални престъпници: рецидивисти, сводници и проститутки – 144.

След смъртта на Сталин



през март 1953 г. настъпва кратък период, когато властта преустановява въдворяването по политически причини. През лятото на 1953 г. в ТВО в Белене се намират общо 1913 души.

Задържани за „контрареволуционна дейност“ са 1732 лица, а за криминални прояви – 181. През август същата година са освободени 858 политически лагеристи. Оставените в ВТО хора за „контрареволуционна дейност“ са разпределени така:

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 22 Март 2012 21:02

1. *Полицейски служители – 156;*
2. *Бивши офицери – 92;*
3. *Анархисти – 16;*
4. *Никола Петковисти – 123;*
5. *Разни (Михайловисти, демократи) – 290;*
6. *Провокатори – 27;*
7. *Бивши министри и ръководни лица на опозиционни партии – 21.*

През октомври 1953 г. Политбюро взима решение за закриването на ТВО в Белене и потвърждава освобождаването на въдворените по политически причини.

Разпоредено е част от оцелелите от „народния съд“ бивши министри и „ръководни дейци на буржоазни партии“ да бъдат предадени на съд. В съобщение на председателството на Народното събрание и Министерския съвет тогава се посочва, че „са налице условията за закриване на ТВО-Белене и за вдигане на изселническия режим над разселените лица.“ В доклад на министър Георги Цанков се отчита, че от 9 септември 1944 г. до есента на 1953 г. в страната са изселени общо 7025 семейства с 24 624 членове.

Въдворяване след революцията в Унгария

Въпреки, че няма реална опасност в България да се случат събитията от Унгария през есента на 1956 г. ръководството на БКП взима превантивни мерки и ТВО в Белене отново се превръща в политически лагер, като е напълнено с опасни за комунистическите управници лица.

Със секретен протокол №9 от 17 ноември 1956 г. Политбюро взима решение „да се въдворят в ТВО-Белене най-опасните за реда и сигурността на страната вражески и престъпни елементи, настанили се на местоживеене в София и други големи градове“.

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 22 Март 2012 21:02

Живков и „хулиганите“



През 1958 г. утвърденият на Априлския пленум (1956) на ЦК на БКП първи секретар Тодор Живков лично се залавя с превъзпитанието на т. нар. хулигани.

На 21 януари 1958 г. , по негов доклад Политбюро решава следното: „С цел да се засили борбата против някои зачестили хулигански прояви Политбюро счита за целесъобразно др. Георги Цанков (министър на вътрешните работи) да организира въдворяването на принудителен физически труд отявлени и вредни за обществения ред хулигани, крадци, рецидивисти и други разложени елементи“.

Сред „хулиганите“ попадат и младежи, които носят дълги коси или бради, облечени са в модните по това време на Запад панталони чарлстон или жени, които насят къси поли.

През август 1959 г. при едно интервю с чуждестранни журналисти министър-председателят Антон Югов, заявява, че в България няма вече ТВО. За да не предизвика негативни външнополитически последствия, тъй като политическият лагер в Белене съществува, Политбюро спешно решава да го закрие, като се освободят всички 276 души, задържани в него политически причини и 981 души за криминални прояви.

Остават 166 лица, които МВР определя като „непоправими рецидивисти“. Вместо да ги изпрати в затвор Политбюро казва „да“ на предложението на министър Георги Цанков те да бъдат „превъзпитани“ чрез труд в нов лагер. Така е поставено началото на „Трудовата група“ – известна като лагера край Ловеч.

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 22 Март 2012 21:02

СЛЕДВА: Нечовешкият режим в лагера край Ловеч и методите на Газдов.